

УДК 372.881.1

С. В. Ващенко,

старший викладач

25960@gmail.com

ORCID: 0000-0002-5468-0078

Н. В. Лихошвед,

старший викладач

sunnylightnl@gmail.ru

ORCID: 0000-0002-5773-2216

М. М. Сайко,

старший викладач

(Житомирський національний агроєкологічний університет)

mari.sayko.74@mail.ru

ORCID: 0000-0002-2998-4133

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕДІА БІБЛІОТЕКИ ЯК ЗАСОБУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ВНЗ

У статті проаналізовані поняття "електронна медіа бібліотека", "монологічне мовлення", "монологічні мовленнєві вміння", "змішане навчання", запропонована класифікація мовленнєвих умінь, обґрунтована послідовність навчання усного мовлення засобами електронної медіа бібліотеки, визначені етапи використання аудіо- та відеоматеріалів як засобів навчання усного монологічного мовлення, описані режими змішаного навчання, обрано модель організації навчання, що найбільш сумісна з використанням електронної медіа бібліотеки

Ключові слова: *медіа бібліотека, іноземна мова, монологічне мовлення, структура, відеоматеріали, аудіо-матеріали, вміння.*

Постановка проблеми. Розвиток сучасних інформаційних технологій та їх практичне використання суттєво впливають на освітній процес. Web-технології дозволяють зробити навчання більш ефективним, цікавим та насиченим. Їх використання при вивченні іноземних мов (ІМ) відкриває широкі перспективи, оскільки вони допомагають викладачеві ввести студентів у мовне середовище, організувати аудиторну та самостійну навчальну роботу по-новому. В той же час, перед викладачем постає низка методичних проблем, пов'язаних, в першу чергу, з такими факторами, як: недостатній рівень дослідження теоретичних і практичних можливостей використання тих чи інших Web-технологій у вирішенні практичних завдань іншомовної освіти, а також недостатня обізнаність викладача та студентів стосовно використання електронних навчальних програм. Розв'язання вказаних проблем залежить від особливостей Web-технологій та конкретних цілей навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Багато вітчизняних та зарубіжних вчених (і зокрема, В. Извозчиков, А. Велиховська, О. Коваль, А. Пеньков, О. Співаковський, А. Федоров, Б. Додж, Т. Марч, Н. Николаєва, Л. Россихіна, С. Балашова, Л. Телішевська та інші) присвятили свої роботи запровадженню ІКТ у навчальний процес. Можливості *використання ІКТ в освіті* досліджувалось такими вченими, як П. Гороль, Р. Гуревич, Л. Коношевський, О. Шестопалюк, Н. Дементієвська, Н. Морзе та ін.. Проблемам використання ІКТ у *вищій освіті* присвячені праці Н. Воропай, О. Курбатова, А. Петрова, М. Моїсєєвої, Е. Полат та ін. Поняття "змішане навчання" та особливості його запровадження в різних освітніх закладах вивчалось такими вченими, як К. Бугайчук, В. Кухаренко, К. Лісецький, І. Воротникова та ін. Нарешті використання *мультимедійних технологій* у навчанні, і зокрема в межах *електронних медіабібліотек* було розглянуто Л. Алешиним, Ю. Вороною, А. Бачуриною та ін.

Вивчення іноземної мови передбачає оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності: читанням, аудіюванням, письмом та говорінням. Тому такі ресурси як медіа-бібліотека почали активно створюватися і використовуватись. На них викладач може розмістити медіа-файли у відео- та аудіо-форматі, а також у вигляді тексту та графіки. Але питання щодо керування процесом самостійної роботи з матеріалами медіа-бібліотеки в режимі змішаного навчання залишається відкритим. Не отримали достатнього вивчення, зокрема, проблеми навчання студентів немовних ВНЗ усного мовлення засобами електронної медіа бібліотеки. Це зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Мета статті полягає у вивченні та аналізі особливостей використання медіа-бібліотеки як засобу розвитку усномовленнєвих умінь студентів немовних ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо деякі ключові поняття нашого дослідження.

Медіа бібліотека – це Web-технологія, яка використовується сьогодні в самих різних галузях знань і, тим самим, доводить своє право на існування. Вона визначається як менеджер для роботи з медіа даними, тобто особливий спосіб збереження медіа файлів (зображень, презентацій, аудіо- та відеофайлів), який полегшує систематизацію та доступ до збереженого матеріалу. За допомогою медіа

бібліотеки створюється структура медіа колекцій, які в подальшому можна використовувати залежно від цілей навчання [1].

Використання медіа бібліотек при викладанні ІМ набуває сьогодні все більшої популярності, але це питання потребує глибшого методичного обґрунтування. Розглянемо деякі приклади медіа бібліотек для вивчення англійської мови та їх структуру. Як показав проведений аналіз, вони включають в себе повторювані рубрики. В результаті ранжування їх за ознакою частоти використання (від найбільш до найменш популярних) було складено наступний перелік з 4 найбільш вживаних опцій:

- *Текстові файли* (підручники, журнали, художня література, словники, розмовники, теми, інформація про мовні іспити та умови їх складання, статті для тих, хто вивчає ІМ, субтитри для відеофільмів, підручники та завдання з граматики, фонетичні матеріали) [2; 3; 4; 5; 6; 7; 8].
- *Відео- та аудіофайли* (аудіокнижки, аудіоуроки, аудіокурси, аудіозаписи діалогів, вимова нових слів, реклама, науково-популярні фільми, відеохроніки, відеопародії, відеокліпи, відеопроводи видатних людей, художні фільми, он-лайн радіо англійською, пісні) [2; 4; 5; 8].
- *Комплексні (іноді інтерактивні) навчальні програми* [5; 7; 8].
- *Графічні та текстово-графічні файли* (фото та ілюстрації з коментарями, лексичні картки з картинками) [5; 8].

Використання текстових та текстово-графічних файлів, розміщених у медіа бібліотеках, підпорядковується тим же методичним принципам, за якими організується аудиторна робота в цілому. Інтерактивні навчальні програми зазвичай супроводжуються поясненнями та правилами і не потребують додаткових методичних розробок. Тому найбільшій потенційній труднощі представляє робота у відео- та аудіоформаті. Це пов'язано з тим, що матеріали медіа бібліотеки повинні бути опрацьованими студентами в режимі самостійної роботи. В даній статті розглядаються можливості їх використання як засобу навчання усного монологічного мовлення.

У свою чергу, поняття "**монологічне мовлення**" ми розуміємо, слідуючи за С. Ю. Ніколаєвою та ін., як організований вид усного мовлення, безпосередньо направлений на співрозмовника чи аудиторію, що передбачає висловлювання однієї людини [9: 167].

Монологічне мовлення зазвичай виконує такі **функції**:

1. Інформативна.
2. Впливова.
3. Виразальна.
4. Розважальна.
5. Ритуально-культува.

Як вважають деякі вчені, для вищих навчальних закладів найбільш актуальною є *інформативна функція* монологічного мовлення [10], яка допомагає реалізувати основну мету навчання – передавати отриману чи нову інформацію іншим учасникам усної комунікації. Але це не зменшує значення інших функцій монологу при вивченні іноземної мови.

З методичної точки зору, навчання монологічного мовлення передбачає розвиток уміння логічно, повно і комунікативно мотивовано формулювати усномовленнєве висловлювання [11: 131]. У відповідності зі своєю комунікативною метою він існує у **формі**:

1. Монологу-повідомлення;
2. Монологу-опису;
3. Монологу-роздуму;
4. Монологу-розповіді;
5. Монологу-переконання.

Розглянемо можливості використання аудіо- та відео ресурсів медіа бібліотек при навчанні усному монологічному мовленню.

Роль аудіо- та відеоматеріалів при навчанні дуже велика, оскільки студенти відразу можуть відчути себе в мовному середовищі. Це допомагає їм побороти психологічний бар'єр, що дуже важливо при вивченні іноземної мови. Використання візуального компоненту на заняттях є дуже важливим, оскільки студенти можуть не тільки чути, але і бачити та аналізувати ситуацію. Перегляд відео сприяє кращому запам'ятовуванню, підвищує мотивацію студентів.

Використання аудіовізуальних засобів навчання усному мовленню зазвичай проходить від аудіювання до усного мовлення по **схемі**:

I. Навчання аудіювання:

1. Передбачення.
2. Зняття лінгвістичних труднощів.
3. Організація активного прослуховування через постановку комунікативних завдань.
4. Одноразове чи дворазове прослуховування аудіо- та відеоматеріалів з наступним виконанням конкретних завдань.

II. Навчання усного монологічного мовлення:

1. Побудова окремих висловлювань з використанням прослуханого матеріалу.
2. Розширення висловлювань і побудова висловлювань з використанням опор.
3. Побудова самостійних висловлювань текстового рівня.

М. М. Увайсова описує цей процес як послідовність етапів:

- Слухаємо – розуміємо;
- Слухаємо – обговорюємо (найбільш ефективними є спочатку письмові завдання по аудіо- чи відео файлу, таким чином студенти закріплюють прослухану інформацію, а далі проходить її обговорення);
- Слухаємо – відтворюємо (завдання, які викладач може дати на даному етапі: вирази своєю думку; як би ви поступили на місці героя і т.д.) [12].

Розглянемо **методичні моделі використання медіа-бібліотек** як засобу розвитку усномовленнєвої компетенції студентів немовних ВНЗ. Останнім часом під впливом інформатизації суспільства та освіти концепція організації іншомовного навчання почала трансформуватись, здійснюється частковий перехід від стандартних, очних методів навчання, які вимагають щоденного відвідування уроків, до більш сучасних, електронних. Пріоритетом навчання стало не запам'ятовування інформації, а розвиток мислення та здатності до самоосвіти. Такий режим навчання отримав назву "**змішаний**" (англ. blended). Він вимагає поєднання очного та віртуального режимів.

Вчені виділяють декілька **моделей** змішаного навчання, розглянемо їх більш детально.

Ротаційна модель – означає вивчення он-лайн курсу дисципліни та очні заняття в групах для виконання проєктів, обговорень та індивідуальні заняття по завершенню курсу. Її різновидом є ротаційна модель з зупинками – під час навчального он-лайн курсу студенти можуть проводити декілька аудиторних занять для обговорення матеріалу.

Індивідуальна ротаційна модель – передбачає індивідуальне вивчення матеріалу та індивідуальне обговорення його з викладачем, проведення індивідуальних занять. Для кожного студента розробляється індивідуальний графік навчання. Для викладачів така модель навчання займає багато часу, адже матеріал повинен бути підлаштований під індивідуальні особливості кожного студента [13].

Flex Model (гнучка модель) – навчання студентів відбувається переважно он-лайн під постійним керівництвом викладача, лише інколи вони зустрічаються аудиторно, щоб обговорити деякі питання [13].

Self-Blend Model (модель самостійного змішування) – це така модель змішаного навчання, коли студенти навчаються не лише за допомогою основного курсу, а додатково ще вивчають інформацію з інших Інтернет-програм та ресурсів, безкоштовних курсів, тобто вони самостійно доповнюють навчальний курс [13].

Збагачена віртуальна модель – викладач та он-лайн платформа повністю забезпечують студента навчальною програмою [13].

Як бачимо, змішана система навчання має низку переваг – це і особистий темп для кожного студента при індивідуальному навчання, і робота в команді, і постійний рух вперед, орієнтація на сильних студентів, а також постійний професійний розвиток викладачів, пошуки нових прийомів та методів організації роботи студентів та навчальних матеріалів, створення навчальної он-лайн платформи – медіа-бібліотеки [14].

Медіа-бібліотеки набувають все більшого вжитку в навчальному процесі, вони знаходять собі місце в будь-якій із описаних вище моделей навчання [14]. Проте постає питання щодо вибору відповідної моделі змішаного навчання. На нашу думку, найорганічніше для цього підходить змішане навчання у так званому **режимі переключення** (Flipped Mode). Він передбачає, що студенти навчаються під керівництвом викладача, проте окремі підтеми вивчають самостійно як частину самостійної роботи, спираючись на інструкції, розміщені в Інтернеті та консультуючись з викладачем. Використовуючи даний режим, можна поглибити знання та вміння студентів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, враховуючи все вище сказане, ми можемо зробити наступні висновки:

1. використання медіа бібліотеки при навчанні іншомовного усного мовлення є корисним фактором, який сприяє підвищенню його ефективності;
2. навчання монологічного мовлення засобами читання та аудіювання передбачає побудову комплексної методики, що складається з 2 основних етапів: навчання читання / аудіювання та навчання усного мовлення на їх основі;
3. найдоцільнішим режимом змішаного навчання ми вважаємо режим переключення, оскільки він може бути інтегрований у традиційну практику вивчення іноземної мови у школі.

В даному контексті нам видається, що **перспективним напрямом подальшого дослідження** є визначення особливостей змісту каталогів медіа бібліотек, призначених для вивчення студентами немовних ВНЗ іноземних мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Контент-менеджер // Навчальний курс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://dev.1c-bitrix.ru/learning/course/?COURSE_ID=34&CHAPTER_ID=04471.
2. WWW.ENGLISHBIBLIOTEKA.RU [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://englishbiblioteca.ru/>.
3. Електронна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://by-chgu.ru/category/english>.
4. Книжкова полиця [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.english-2days.narod.ru/library.html>.
5. Begin English [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://begin-english.ru/biblio/>.
6. Macmillan Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.macmillandictionary.com/>.
7. BBC. Learning English [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/>.
8. English Space. Спеціалізована анотована електронна бібліотека для тих, хто вивчає англійську мову [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.englishspace.com/>.
9. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : [підручник] / С. Ю. Ніколаєва. – Вид. 2-ге, випр. і перероб. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
10. Роль презентацій у розвитку монологічного мовлення учнів на уроці російської мови // Фестиваль педагогічних ідей "Відкритий урок" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://festival.1september.ru/articles/577041/>.
11. Мисечко О. С. Методика навчання англійської мови у середній школі : [навчальний посібник-практикум для студентів]. – Житомир : Полісся. – 2002. – 256 с.
12. Увайсова М. М. Використання відеоматеріалів при вивченні іноземної мови [Електронний ресурс] / М. М. Увайсова. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/13_EISN_2013/Philologia/5_136831.doc.htm.
13. Змішане навчання як модель використання інформаційно-освітніх ресурсів [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://interconf.fl.kpi.ua/ru/node/1174>.
14. Бугайчук К. Модели смешанного обучения [Електронний ресурс] / К. Бугайчук. – Режим доступу : http://e-lpro.blogspot.com/2014/06/blog-post_3046.html.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Kontent-menedzher [Content-Manager] // Navchalnyi kurs [Training Course] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : https://dev.1c-bitrix.ru/learning/course/?COURSE_ID=34&CHAPTER_ID=04471.
2. WWW.ENGLISHBIBLIOTEKA.RU [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://englishbiblioteca.ru/>.
3. Elektronna biblioteka [The Electronic Library] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://by-chgu.ru/category/english>.
4. Knyzhkova Polytysya [The Bookshelf] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.english-2days.narod.ru/library.html>.
5. Begin English [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://begin-english.ru/biblio/>.
6. Macmillan Dictionary [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.macmillandictionary.com/>.
7. BBC. Learning English [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/>.
8. English Space. Spetsializovana anotovana elektronna biblioteka dlya tykh, khto vyvchaye angliis'ku movu [English Space. The Specialized Annotated Electronic Library for English Learners] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.englishspace.com/>.
9. Nikolayeva S. Yu. Metodika vykladannia inozemnykh mov u serednykh navchalnykh zakladakh [Methods of Teaching Foreign Languages in Secondary Educational Institutions] : [pidruchnyk] / S. Yu. Nikolayeva. – Vyd. 2-ge, vypr. i pererob. – K. : Lenvit, 2002. – 328 s.
10. Rol' presentatsiy u rozvytku monologichnogo movlennia uchniv na urotsi rosiys'koi movi [The Role of Presentations in the Development of Pupils' Monological Speech at the Lesson of Russian] [Elektronnyi resurs] // Festival' pedagogichnykh idey "Vidkrytyi urok" [Festival of Pedagogic Ideas "Model Lesson"]. – Rezhym dostupu : [/festival.1september.ru/articles/577041/](http://festival.1september.ru/articles/577041/).
11. Mysechko O. Ye. Metodika navchannia angliis'koi movy u seredniy shkoli [The Methods of Teaching English at Secondary School] : [navchalnyi posibnyk-praktykum dlya studentiv]. – Zhytomyr : Polissia. – 2002. – 256 s.
12. Uvaysova M. M. Vykorystannia videomaterialiv pry vyvchenni inozemnoi movy [The Use of Video-Materials in the Process of Learning English] [Elektronnyi resurs] / M. M. Uvaysova. – Rezhym dostupu : http://www.rusnauka.com/13_EISN_2013/Philologia/5_136831.doc.htm.
13. Zmishane navchannya yak model' vykorystannia informatsiyno-osvitnikh resursiv [Blended Learning as a Model of Information and Communication Resources Application] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://interconf.fl.kpi.ua/ru/node/1174>.
14. Bugaychuk K. Modeli smeshannogo obuchenia [Models of Blended Learning] [Elektronnyi resurs] / K. Bugaychuk. – Rezhym dostupu : http://e-lpro.blogspot.com/2014/06/blog-post_3046.html.

Ващенко С. В., Лихошвед Н. В., Сайко М. М. Особенности использование медиа библиотеки как средства обучения иностранному языку студентов неязыковых ВУЗов.

В статье проанализированы понятия "электронная медиа библиотека", "монологическая речь", "монологические речевые умения", "смешанное обучение". Предложена классификация речевых умений, обоснована последовательность обучения устной речи посредством электронной медиа библиотеки,

определены этапы использования аудио- и видеоматериалов как средств обучения устной монологической речи, избрана модель организации обучения, наиболее совместимая с использованием электронной медиа библиотеки.

Ключевые слова: *медиа библиотека, иностранный язык, монологическая речь, структура, видеоматериалы, аудио-материалы, умения.*

Vaschenko S. V., Likhoshvied N. V., Sayko M. M. The Peculiarities of Media Library Application as a Means of Teaching Students of Non-Linguistic Universities a Foreign Language.

In the article the authors analyze the terms "electronic media library", "monological speech", "monological speech skills", "blended learning". Electronic media library is defined as a manager for manipulating media data, i.e. a special way of storing media files (pictures, presentations, audio- and video files) that enables to keep them in order and to use them easily and conveniently. The term "monological speech" is understood as an organized kind of oral speech that is immediately addressed to an interlocutor or some audience and presupposes a speech of one person.

The classification of speech skills is suggested, the order of teaching monological speech by means of electronic media library is substantiated, the stages of using audio- and video materials as means of teaching monological speech are defined.

The authors analyze existing modes of blended learning to select the one that is the most compatible with using electronic library. Among them there are: Individual Rotation Model (that presupposes independent learning of material and its individual discussion with a teacher, and also tutorials organization); Flex Model of teaching students (that means mainly online education guided by a teacher, classroom meetings are organized periodically to discuss questions that arise); Self-Blend Model (that obliges students not only to study the core course, but they also have to learn information from Internet-programs, resources, free courses – they have to complete the course content); Enriched Virtual Model (using which teachers work using online platform that supplies all the materials and activities necessary for students). The latter model was chosen as the most appropriate for using media library.

Key words: *media library, foreign language, monological speech, structure, video materials, audio materials, skills.*